

IRENE SOLÀ

ΤΡΑΓΟΥΔΩ
ΕΓΩ
ΚΑΙ ΤΟ ΒΟΥΝΟ
ΧΟΡΕΥΕΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΡΙΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΙΚΑΡΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΩ ΕΓΩ
ΚΑΙ ΤΟ ΒΟΥΝΟ ΧΟΡΕΥΕΙ

Η παρούσα μετάφραση πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη του Institut Ramon Llull.

Τίτλος πρωτοτύπου: *Canto jo i la muntanya balla*

© 2019, Irene Solà

© 2022, Εκδόσεις Ίκαρος για την ελληνική γλώσσα

Μετάφραση από τα καταλανικά: Μαρία Παλαιολόγου

Επιμέλεια – Διόρθωση: Μαρία Γουρνιεζάκη

Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Παραγωγή: Κοτσάτος Α.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2022

ISBN 978-960-572-518-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Irene Solà

ΤΡΑΓΟΥΔΩ ΕΓΩ
ΚΑΙ ΤΟ ΒΟΥΝΟ ΧΟΡΕΥΕΙ

Μετάφραση
Μαρία Παλαιολόγου

ΙΚΑΡΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I

Ο κεραυνός	17
Το όνομα των γυναικών	24
Το λευκό τραπεζομάντιλο	34
Οι τρομπέτες	49

II

Ο αγκουτζίλ	55
Το πρώτο ζαρκάδι	69
Η σκηνή	76
Η ποίηση	84
Ο αδελφούλης ολωνών	96

III

Η σύγκρουση	111
Το ξεγέννημα	128
Το χιόνι	136
Ο φόβος	147
Λιούνα	160

IV

Η αρκούδα	169
Κριστίνα	173
Ο χορός της βρόμης	184
Το φάντασμα	200
Σημείωμα της συγγραφέα	221
Ευχαριστίες	223

Στις 21 Ιανουαρίου 2019, η επιτροπή, την οποία αποτελούσαν οι Mita Casacuberta, Guillem Gisbert, Imma Monsó, Sergi Pàmies, Isabel Obiols και Silvia Sesé, βράβευσε το *Τραγουδώ εγώ και το βουνό χορεύει* της Ιρένε Σολά με το 4ο Βραβείο Μυθιστορήματος Anagrama στα καταλανικά.

Στον Όσκαρ

Og þegar vorvindarnir blása um dalinn; þegar vorsólin skín á hvíta sinuna á árbakkanum; og á vatnið; og á tvo hvíta svani vatnsins; og laðar vornálina frammúr keldum og veitum, – hver skyldi þá trúa því að þessi grösugi friðsæli dalur búi yfir sögu vorrar fyrri ævi; og yfir forynjum hennar? Menn ríða meðfram ánni, þar sem hestar liðinna tíða hafa gert sér götur hlið við hlið á breiðu svæði öld frammaf öld, – og ferskur vor- blærinn stendur gegnum dalinn í sólskininu. A slíkum dögum er sólin sterkari en fortíðin.¹

Sjálfstætt fólk (Ανεξάρτητοι άνθρωποι)

HALLDÓR LAXNESS

¹ Και όταν το ανοιξιάτικο αγέρι φυσάει στον κάμπο, όταν ο καλοκαιρινός ήλιος λάμπει πάνω στο περσινό μαραμένο γρασίδι στις όχθες του ποταμού και πάνω στους λευκούς κύκνους της λίμνης και κάνει να βγαίνει με τα παινέματά του η καινούργια χλόη από το σπογγώδες έδαφος των βάλτων... ποιος να πιστέψει πως κάτι τέτοιες μέρες η χλοερή ειρηνική κοιλάδα θα στοχαζόταν την ιστορία του δικού μας παρελθόντος και τα στοιχεία της; Οι άνθρωποι ιππεύουν δίπλα στο ποτάμι, στις όχθες, στις οποίες, πλάι πλάι, υπάρχουν πολλά μονοπάτια ανοιγμένα ένα ένα, αιώνα τον αιώνα, από τα άλογα του άλλοτε... και τα δροσερά αεράκια φυσούν στην κοιλάδα, στο φως του ήλιου. Μέρες σαν αυτήν, ο ήλιος είναι πιο δυνατός από το παρελθόν.

Ο ΚΕΡΑΥΝΟΣ

Φτάσαμε με την κοιλιά γεμάτη. Πονεμένη. Μαύρα τα στομάχια μας, φορτωμένα με σκοτεινό κρύο νερό κι αστραπόβροντα. Ερχόμασταν από τη θάλασσα κι από άλλα βουνά και τρέχα γύρευε από τι άλλα μέρη και τρέχα γύρευε πόσα είχαμε δει. Ξύναμε την πέτρα σαν τ' αλάτι πάνω στις κορφές, γιατί δεν φύτρωνε ούτε ζιζάνιο. Ξεχωρίζαμε το χρώμα των κορυφογραμμών κι αυτό των κάμπων και τη γυαλάδα των ποταμών και των ματιών που κοιτάζουν ψηλά. Όταν τα άγρια ζώα μάς είδαν να αστράφτουμε, λούφαξαν βαθιά στα λαγούμια τους και τέντωσαν τον σβέρκο τους και σήκωσαν το μουςούδι τους για να πιάσουν τη μυρωδιά βρεγμένης γης που πλησίαζε. Τα σκεπάσαμε όλα σαν απλάδι. Τις βελανιδιές και τα πυξάρια και τις σημύδες και τα έλατα. Φσσσσσσστ. Κι όλα μαζί σώπασαν γιατί ήμασταν η βαριά σκεπή που αποφάσιζε για την ηρεμία και την ευτυχία που χαρίζει το άβρεχτο πνεύμα.

Μετά την άφιξη και τη σιγαλιά και την πίεση κι αφού στριμώξαμε τελικά τον αέρα κάτω χαμηλά, ρίξαμε την πρώτη αστραπή. Μπαμ! Σαν ανάπαυλα. Και τα μαζεμένα σαλιγκάρια αναρίγησαν μέσα στα μοναχικά τους σπίτια, δίχως θεό και προ-

σευχή, ξέροντας πως, αν δεν πέθαιναν πνιγμένα, θα έβγαιναν απολυτρωμένα για να ανασάνουν την υγρασία. Και τότε ρίξαμε το νερό σε τεράστιες σταγόνες, σαν κέρματα, πάνω στη γη και τη χλόη και τις πέτρες και η συγκλονιστική βροντή αντήχησε στα σωθικά όλων των θηρίων. Τότε ήταν που ο άντρας είπε, γαμώ το κέρατό μου! Το είπε φωναχτά, γιατί όταν κάποιος είναι μόνος του δεν χρειάζεται να σκέφτεται σιωπηλά. Γαμώ το κέρατό μου, άχρηστε, άφησες να σε βρει η μπόρα. Κι εμείς γελούσαμε, χο, χο, χο, όσο του βρέχαμε το κεφάλι και το νερό μας έτρεχε στον σβέρκο του μέσα από το πουκάμισο κι έπεφτε στην πλάτη και στους ώμους του και ήταν κρύες οι σταγονίτσες μας και τον ζοχάδιαζαν.

Ο άντρας ερχόταν από ένα σπίτι εκεί κοντά, σκαρφαλωμένο στα μισά του βουνού, πάνω από ένα ποτάμι που θα πρέπει να ήταν παγωμένο, γιατί κρυβόταν κάτω από τα δέντρα. Εκεί είχε αφήσει δύο αγελάδες, κάμποσα γουρούνια και κότες κι έναν σκύλο και δύο γάτους ξέμπαρκους, μία γυναίκα, δύο παιδιά κι έναν γέρο. Τον έλεγαν Ντομένεκ. Είχε και ένα καρπερό περιβόλι μέσα στο βουνό και μερικά κακοδουλεμένα χωράφια στην όχθη του ποταμού, γιατί το περιβόλι το φρόντιζε ο γέρος, που ήταν πατέρας του κι είχε πλάτη ολόισια σαν τάβλα, και τα χωράφια τα δούλευε αυτός. Είχε πάει να προβάρει σίχους ο Ντομένεκ σ' εκείνη την πλευρά του βουνού. Να δει τι γεύση είχαν και πώς ακούγονταν κι επειδή, όταν κάποιος είναι μόνος του, δεν χρειάζεται να λέει τους σίχους χαμηλόφωνα. Και είχε βρει μια χούφτα τρομπέτες των νεκρών² εκτός

² *Craterellus cornucopioides*: μαύραμανιτάρια που μοιάζουν με τρομπέτες, γνωστά και ως μαύρες τρομπέτες. (Σ.τ.Μ.)

εποχής εκείνο το απόγεμα, όταν πήγαινε να κοιτάξει τα ζωντανά και τις είχε τυλιγμένες χαμηλά στο πουκάμισό του. Το βυζανιάρικο μωρό έκλαιγε την ώρα που έφευγε από το σπίτι και η γυναίκα του του είχε πει: «Ντομένεκ», με παράπονο, με ικεσία, αλλά ο Ντομένεκ έφυγε έτσι κι αλλιώς. Είναι δύσκολο να γράφεις στίχους και να παρατηρείς τις αρετές που κρύβονται σε όλα τα πράγματα, όταν τα παιδιά κλαίνε μ' εκείνες τις τσιρίδες σφαγμένου γουρουνιού που σου φέρνουν ταχυπαλμία, ακόμη κι αν δεν το θέλεις. Κι ήθελε να πάει να δει τα γελάδια. Έπρεπε να πάει να δει τα γελάδια. Τι καταλάβαινε η Σιό από γελάδια; Τίποτα. Το μοσχαρακι μουγκάνιζε μουουουουουουου, μουουουουουουου. Απελπισμένο. Δεν ήξερε τίποτα η Σιό από γελάδια. Και ξανάπε, γαμώ το κέρατό μου!, γιατί ήμασταν γρήγορες οι άτιμες, απρόβλεπτες και αθόρυβες και τον είχαμε παγιδεύσει. Γαμώ το κέρατό μου! επειδή το μοσχαρακι είχε μπλέξει την ουρά του σε κάτι ανακατωμένα σύρματα. Τα σύρματα είχαν σφηνώσει ανάμεσα σε δυο δέντρα και από το πολύ τράβηγμα είχαν πληγωθεί τα πισινά του πόδια και τώρα μάτωναν, σκισμένα και βρόμικα. Μουγκάνιζε μουουουουουουου, μουουουουουουου, με την ουρά παγιδευμένη ανάμεσα στα δυο δέντρα και η μάνα του παρατηρούσε ανήσυχη. Ο Ντομένεκ, κάτω από τη νεροποντή, προχώρησε προς το ζωντανό. Τα πόδια του ήταν δυνατά από τόσο ανέβασμα στο βουνό για να πάρει μια ανάσα όταν τα παιδιά φώναζαν πολύ ή όταν τα πράγματα βάραιναν πολύ, και βάραινε πολύ το αλέτρι και η σιωπή του γέρου και όλες οι λέξεις, η μία πίσω απ' την άλλη, της γυναίκας που την έλεγαν Σιό και που ήταν από το Καμπροδόν και είχε μπλέξει για τα καλά, αφού την είχαν ανεβάσει μόνη πάνω σ' εκείνο το βουνό με έναν άντρα που το έσκαγε κι

έναν γέρο που δεν μιλούσε. Και παρ' όλα αυτά, πολλές φορές ο Ντομένεκ την αγαπούσε και την αγαπούσε δυνατά τη Σιό, ακόμη. Μα βάραινε τόσο, γαμώ θεούς και δαίμονες, το σπίτι. Θα έπρεπε να έχουν περισσότερο χρόνο για να γνωριστούν οι άνθρωποι πριν παντρευτούν. Περισσότερο χρόνο για να ζήσουν προτού φέρουν παιδιά στον κόσμο. Μερικές φορές την έπιανε ακόμη απ' τη μέση και την έκανε να στριφογυρίζει, τη μια στροφή μετά την άλλη, όπως όταν ήταν αρραβωνιασμένοι, γιατί η Σιό, Θεέ μου, η Σιό, τι πόδια! Άφησε τις τρομπέτες κάτω. Το μοσχαρακι μουγκάνιζε. Ο Ντομένεκ πλησίασε με τα δυο του χέρια προτεταμένα. Σιγά σιγά. Μιλώντας με μια φωνή βαθιά και χαλαρωτική. Τσιςσιςσις, τσιςσιςσις, έκανε. Η μάνα τον κοίταζε φιλύποπτα. Τα μαλλιά του Ντομένεκ στάζανε. Όταν θα γύριζε σπίτι, θα ζητούσε να του ζεστάνουν νερό για να ξεπλύνει το κρύο και τη βροχή. Κοίταξε το συρματόπλεγμα που έγδερνε τα πόδια του ζωντανού κάθε φορά που τράβαγε. Έπιασε αποφασιστικά την ουρά, έβγαλε τον σουγιά και έκοψε επιδέξια το μπλεγμένο τρίχωμα. Και τότε αφήσανε να πέσει τον δεύτερο κεραυνό. Ταχύ σαν ερπετό. Θυμωμένο. Ανοιχτό σαν τον ιστό της αράχνης. Οι κεραυνοί πάνε κατά κει που θέλουν, όπως το νερό και οι χιονοστιβάδες και τα μικρά έντομα και οι καρακάξες, που ό,τι είναι όμορφο και ό,τι γυαλίζει τους τραβάει το βλέμμα. Ο σουγιάς, έξω από την τσέπη του Ντομένεκ, έλαμψε σαν θησαυρός, σαν πολύτιμη πέτρα, σαν μια χούφτα νομίσματα. Η μεταλλική λάμα, γυαλιστερή, μας καθρέφτισε. Σαν ανοιχτή αγκαλιά, σαν κάλεσμα. Οι κεραυνοί χώνονται όπου θέλουν και ο δεύτερος κεραυνός χώθηκε μέσα στο κεφάλι του Ντομένεκ. Μέσα, κατάβαθα, ως την καρδιά. Και όλα όσα έβλεπε μέσα στα μάτια του ήταν μαύρα

από το κάψιμο. Ο άντρας κατέρρευσε πάνω στη χλόη και το λιβάδι ακούμπησε το μάγουλό του πάνω στο δικό του, κι όλα μας τα νερά, χαρούμενα και φασαριόζικα, μπήκαν μέσα στα μανίκια του, κάτω από τη ζώνη του, μέσα στο σώβρακο και στις κάλτσες, ψάχνοντας το δέρμα που ήταν ακόμη στεγνό. Και πέθανε. Και η αγελάδα έφυγε τρέχοντας σαν δαιμονισμένη και το μοσχαρακι έτρεχε ξοπίσω της.

Οι τέσσερις γυναίκες που το είδαν πλησίασαν. Σιγά σιγά. Διότι δεν είχαν συνηθίσει να νιώθουν ενδιαφέρον για τον τρόπο που πεθαίνουν οι άνθρωποι. Ούτε για τους ελκυστικούς άντρες. Ούτε για τους άσχημους. Η σκηνή όμως υπήρξε συναρπαστική. Είχε λάμψει ένα τόσο καθαρό φως, που δεν ήταν ανάγκη να ξαναδούν τέτοιο ποτέ πια. Ο σουγιάς είχε καλέσει τον κεραυνό και ο λευκός κεραυνός είχε πετύχει διάνοτα το κεφάλι του άντρα, του είχε χωρίσει τα μαλλιά στη μέση και οι αγελάδες το είχαν βάλει στα πόδια σαν δαιμονισμένες, όπως στις κωμωδίες. Θα έπρεπε να έχει γραφτεί ένα τραγούδι για τα μαλλιά του άντρα και τη χωρίστρα της αστραπής. Θα μπορούσαν να του έχουν βάλει μαργαριτάρια στα μαλλιά, στο τραγούδι, λευκά σαν τη λάμψη του σουγιά. Και να μιλούσε για το κορμί του, για τα ανοιχτά χείλη, για τα ανοιχτόχρωμα σαν το ποτήρι που γεμίζει με βροχή μάτια. Και για το πρόσωπό του, τόσο όμορφο απέξω και τόσο καμένο από μέσα. Και για το νερό που έπεφτε σαν χείμαρρος πάνω στο στέρνο του και πίσω στην πλάτη του, λες κι ήθελε να τον πάρει μαζί του. Και για τα χέρια του θα μπορούσε να μιλάει το τραγούδι, κοντά και τραχιά και γεμάτα κάλους, το ένα ανοιχτό σαν λουλούδι που βλέπει τη μέλισσα να φτάνει, το άλλο αρπαγμένο απ' τον σουγιά σαν βράχος που έχει χωθεί μέσα στο δέντρο.

Μία από τις γυναίκες, εκείνη που ονομαζόταν Μαργαρίδα, του άγγιξε το ένα χέρι, εν μέρει για να δει αν ο άντρας έκαιγε, με την αστραπή μέσα του, εν μέρει μονάχα για το χάδι. Έπειτα, όταν οι γυναίκες τον άφησαν εκεί και μάζεψαν τις μουσκεμένες τρομπέτες του θανάτου που είχε παρατήσει ο άντρας και θεώρησαν το ζήτημα λήξαν, διότι υπήρχαν πολλά άλλα να κάνουν και πολλά άλλα να σκεφτούν, τότε, λες και μας είχαν μεταδώσει την ικανοποίησή τους που τελείωσε η δουλειά, σταματήσαμε να βρέχουμε. Χορτάτες. Ξαστερωμένες. Και όταν ήταν βέβαιο πως είχαμε σταματήσει εντελώς, τα πουλιά βγήκαν με πηδηματάκια ως τη μέση των κλαδιών και τραγούδησαν το τραγούδι της επιβίωσης, με το μικρό τους στομάχι γεμάτο κουνούπια, με τα πούπουλα όρθια και εξοργισμένα μαζί μας. Δεν είχαν πολλά να παραπονεθούν, αφού δεν είχαμε ρίξει καν χαλάζι κι είχαμε βρέξει μονάχα όσο ακριβώς χρειαζόταν για να σκοτώσουμε έναν άντρα και μια χούφτα σαλιγκάρια. Δεν είχαμε καν χαλάσει φωλιές ούτε είχαμε πλημμυρίσει κάμπους.

Τότε αποτραβηχτήκαμε. Εξουθενωμένες. Και κοιτάξαμε το ολοκληρωμένο μας έργο. Τα φύλλα και τα κλαδιά έσταζαν κι εμείς φύγαμε, άδειες και αλαφρωμένες, για άλλο μέρος.

Μια φορά βρέξαμε βατράχια και μια άλλη φορά βρέξαμε ψάρια. Αλλά το καλύτερο είναι το χαλάζι. Οι πολύτιμες πέτρες γκρεμίζονται πάνω στα χωριά και στα κρανία και στις ντομάτες. Στρογγυλές και κατεψυγμένες. Και γεμίζουν τα χαντάκια και τα μονοπάτια μ' έναν θησαυρό πάγου. Τα βατράχια έπεσαν σαν κατάρια. Οι άντρες και οι γυναίκες τράπηκαν σε φυγή και τα βατράχια, που ήταν πολύ πολύ μικρά, κρύφτηκαν. Οϊμέ! Τα ψάρια έπεσαν σαν ευλογία πάνω στα κεφάλια αντρών και γυναικών, σαν χαστούκια, και οι άνθρωποι γελούσαν και τα πετούσαν στον

αέρα σαν να ήθελαν να μας τα επιστρέψουν, αλλά δεν ήθελαν, ούτε κι εμείς θέλαμε. Τα βατράχια κοάζουν μέσα στις κοιλιές. Τα ψάρια παύουν να κινούνται, αλλά δεν πεθαίνουν. Δεν έχει σημασία όμως. Το καλύτερο απ' όλα είναι το χαλάζι.